

Kováč z Malého Cetína (1592) 1687 – 1839 (1884)

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	Obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1550_7581	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Kováč z Malého Cetína	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	(1592) 1687 – 1839 (1884)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit o description (quantity, bulk, or size)	0,125 bm (1 archívna škatuľa)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	príslušníci rodu Kováč z Malého Cetína	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Pôvodcom archívneho fondu sú príslušníci predialistického rodu Kováčovcov s predikátom od obce Malý Cetín (maď. Kisczetény, dnes okr. Nitra) v bývalej Nitrianskej stolici (župe). Rod totiž počas celého 18. a prvej polovici 19. storočia žil na predialistickom práve v obci Malý Cetín, patriaci pod Stolicu arcibiskupských predialistov vo Vrábľoch. Predbežne najstarším predkom Kováčovcov z Malého Cetína je Matúš Kováč, ktorý v rokoch 1693 – 1700 získal s manželkou Juditou Balobášovou kuriálne predialistické majetky v Malom Cetíne od Petra Juhása a spríbuznenej šľachtickej rodiny Kečkemétyovcov. Dňa 30. 7. 1700 bol spolu s príbuzným Ondrejom Kováčom úradne	Dejiny správy pôvodcu

		<p>štatúovaný do držby prediálneho majetku v Malom Cetíne spolu aj s inými predialistickými rodinami (Kálmán, Čéri, Žoldoš, Daróci, Bódi, Bozori, Bokroš a Kečkeméty). Rod pokračoval v Malom Cetíne najmä Matúšovým synom Michalom Kováčom (1692 – 1755) a tiež jeho príbuzným Ondrejom Kováčom (1684 – 1752), ktorých vzájomný vzťah nie je presne doložený. Oboch evidoval v Malom Cetíne aj súpis tamojších kurialistov v roku 1753, pričom obaja hospodárili na 1/4 kuriálnej usadlosti. Z majetkovej deľby po vyššie spomenutom Michalovi Kováčovi z 1. novembra 1755 vyplýva, že zanechal početné potomstvo, menovite synov Jána, Pavla, Jozefa, Matúša, Ondreja a dcéry Katarínu a Helenu. Rod sa vďaka tomu v 18. storočí v Malom Cetíne rozvetvil a mladšie sledovanie jeho genealogických väzieb je už pomerne komplikované. Na konci 18. storočia sa spomínajú v zachovaných písomnostiach Samuel, Michal, Juraj, Ignác, Ján, Jozef najst., Jozef st. a Jozef ml. Kováčovi, ktorí naďalej žili v Malom Cetíne. Venovali sa hospodáreniu na svojom drobnom majetku. Z nich vynikli Jozef Kováč, ktorý študoval na Filozofickej fakulte Budínskej univerzity (z roku 1780 sa vo fonde zachovalo jeho vysvedčenie z prvého ročníka) a neskôr pôsobil ako profesor teológie v Trnave a tiež Ignác Kováč, ktorý sa v roku 1821 spomína ako kňaz v obci Rapovce (maď. Rapp) v Novohradskej stolici. V prvej štvrtine 19. storočia rodina záložovala svoje majetky v Malom Cetíne Michalovi Spullerovi a jeho manželke Barbore Hôrečnej a potom Františkovi Spullerovi. Predbežne posledným členom rodu v Malom Cetíne je Jozef Kováč (manž. Barbora Sakálošová), syn Samuela Kováča, ktorý minimálne do roku 1837 mal v árende v obci aj majetok príbuznej Kataríny Sakálošovej, dcéry Martina Sakáloša a Agneši Žoldošovej. Vyučil sa zrejme za krajčírka – vo fonde sa zachovalo totiž potvrdenie o jeho tovarišskom pôsobení v Trnave, podľa ktorého sa narodil okolo roku 1798 v Malom Cetíne. V roku 1834 sa už spomína jeho pobyt v obci Gemerská Panica v Gemerskej stolici, kde sa okolo roku 1833 usadil. O inom členovi rodu, Samuelovi Kováčovi, sa uvádza v roku 1819, že býval v Gemerskej stolici. Tiež Alexander Kováč datoval svoje písomné prehlásenie v roku 1836 v obci Karancslapujtő (slov. Lapujtov) v Novohrade, kde sa zrejme zdržiaval, prípadne aj usadil. Je teda zrejmé, že viacerí čle-</p>	
--	--	--	--

		novia rodu sa z Malého Cetína vystáhovali do Gemerskej a Novohradskej stolice. Sčítanie obyvateľstva z roku 1869 rodinu Kováčovcov v Malom Cetíne už neuvádza.	
3.2.3.	Archival history	Pôvodcom písomností spracovávaného archívneho fondu bola takmer výlučne rodina Kováčovcov z Malého Cetína (resp. niekoľko generácií tejto rodiny), ojedinele sa vo fonde nachádzajú aj písomnosti spríbuznených rodín (Sakáloš). Písomnosti Kováčovcov sa zrejme po ich vymretí dostali do archívu Nitrianskej župy. Ich pôvodný obsah zachytáva základný súpis písomností (na dvojstrane), ktorý sa zachoval v archívnom fonde. Je nedatovaný a vznikol asi niekedy po roku 1817. Z veľkej časti obsahuje registry tých písomností, ktoré sa zachovali vo fonde aj dnes, niektoré (najmä niekoľko kusov z konca 17. storočia) však už chýbajú. Z tohto súpisu vyplýva, že fond obsahoval iba málo písomností zo 17. storočia (asi 7 kusov z rokov 1661 – 1700). Ďalší, viac-menej rámcový súpis písomností (s 36 položkami) vyhotovil 2. februára 1884 nitriansky župný archivár Alexander Juhás pri príležitosti prebratia písomností Kováčovcov do archívu Nitrianskej župy. Jeho poznámka na tomto súpise dokladá, že išlo o písomnosti, ktoré boli vyňaté z dedičského konania (výkonu testamentu) po bližšie neuvedenom členovi rodu a „pre uchovanie“ boli ním zaradené do vtedajšieho archívu Nitrianskej župy. K základnému roztriedeniu písomností došlo v roku 1952 archivárom O. Gergelyim na štyri vecné skupiny (I. Majetkovoprávne, II. Korešpondencia, III. Zoznamy sporov, IV. Rôzne). V roku 2022 bol archívny fond nanovo usporiadaný a inventarizovaný.	Dejiny archívneho fondu
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	Písomnosti v rozsahu jednej archívnej škatule prevzal Štátny archív v Nitre od svojho predchodcu, Krajského archívu v Nitre, v roku 1952 pod prírastkovým číslom 102/2-1952.	Spôsoby získavania archívnych prírastkov
3.3.1.	Scope and contents	Chronologicky možno fond vymedziť rokmi (1592) 1687 – 1839 (1884). Najstarším originálom je dokument z roku 1687, priorom je odpis dokumentu z roku 1592, ktorý sa nevzťahuje priamo na pôvodcu (na rod Sakáloš, s ktorým bol spríbuznený a majetkovo previazaný). Posteriorom je zoznam písomností z roku 1884, ktorý vyhotovil nitriansky	Obsah a rozsah archívneho fondu

		<p>župný notár Alexander Juhás pri ich prebraní do archívu Nitrianskej župy. Z diplomatického hľadiska ide prevažne o spisy pozostávajúce z písomností majetkovoprávnej povahy (majetkovoprávne prevody, dlhopisy a potvrdenky za finančné transakcie, poručnícke, resp. sirotské záležitosti) a zlomok korešpondencie. V malom rozsahu sa zachovali aj písomnosti osobnej (súkromnoprávnej) povahy a minimálne fragmenty účtov. Rozsah archívneho fondu je 0,125 bm (1 archívna škatuľa).</p> <p>Archívny fond prináša predovšetkým informácie o členoch šľachtickej rodiny Kováčovcov z Malého Cetína, o jej histórii od konca 17. do polovice 19. storočia. Ide v prevažnej miere o dokumenty majetkovoprávnej povahy, čiastočne aj súkromnoprávnej povahy, tiež korešpondenciu a rodinné účty. Ich analýza umožňuje venovať pozornosť rôznym rodinným a spoločenským väzbám členov rodu najmä v 18. a 19. storočí. Napriek svojmu malému rozsahu sú významným prínosom pre objasnenie pôsobenia predialistického rodu Kováčovcov z Malého Cetína, prípadne aj iných predialistických a šľachtických rodín z Malého Cetína (Sakáloš, Kečkeméty, Spuller, Žoldoš, Rabček, Čifári, Cibul'a atď.). Vďaka svojej obsahovej skladbe sú tiež zaujímavé pre spoznanie historického a kultúrno-historického života a prostredia nižšej uhorskej šľachty pôsobiacej na vidieku, resp. predialistických rodín a tiež pre regionálne dejiny (dejiny obce Malý Cetín). Z dokumentov z pohľadu podľa formálneho vyhotovenia vyniká potvrdenie krajčírskoho cechu v Trnave o učňovke Jozefa Kováča s vyobrazením veduty mesta Trnava z roku 1814. Obsahovo je tiež zaujímavý aj elench písomností z roku 1771 týkajúci sa rodov Dombay, Šóky a Nad'váty a majetkov v Nitrianskej stolici vypracovaný z hodnoverných protokolov Nitrianskej kapituly z rokov 1520 – 1755, ktorý bol pôvodne súčasťou fondu (aj podľa súpisu z druhej polovice 18. storočia). Tento informačný prameň výrazne dopĺňa archívny fond Dombai (Dombay) z Horných Otrokoviec 1533 – 1688 uložený v Štátnom archíve v Nitre. Zo zaujímavých písomností zachovaných vo fonde možno spomenúť aj latinský rukopis <i>Quaestiones proemalies quid est oeconomia</i> (nedatované, 2. pol. 18. stor.), ktorý sa zaoberá vedením hospodárenia zemepána a účtov. Na písomnostiach v archívnom fonde sa zachovalo aj viacero šľachtických a obecných pečatí.</p>	
--	--	--	--

3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	Vyrad'ovanie sa nevykonalo.	Vyrad'ovanie a hodnotenie
3.3.3.	Accruals	Nepredpokladá sa.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Archívny fond bol v roku 2022 v najvyššej rovine s prihliadnutím na jeho špecifiká usporiadaný do siedmich oddelení:</p> <p style="text-align: center;">I. SÚKROMNOPRÁVNE PÍSOMNOSTI 1780 – 1826 II. MAJETKOVOPRÁVNE PÍSOMNOSTI (1592) 1719 – 1839 II/1 Dlhopisy a potvrdenky 1743 – 1836 III. SÚDNE PÍSOMNOSTI 1687 – 1798 IV. KOREŠPONDENCIA 1787 – 1835 V. ÚČTOVNÉ PÍSOMNOSTI 1790 – 1802 VI. O ARCHÍVE 1. pol. 19. st. – 1884 VII. RÔZNE 1771 – 1834</p> <p>V rámci uvedených oddelení sú jednotlivé písomnosti usporiadané chronologicko-numericky. Inventárnu jednotku predstavuje väčšinou (pre lepšiu informačnú sýtosť a evidenciu dokumentov vo fonde) jednotlivina a tiež vecne príbuzná skupina písomností. Vnútorne vyrad'ovanie sa archívneho fondu nedotklo.</p>	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing access	Prístupný v zmysle zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach v znení neskorších predpisov a zákona č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov.	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovať so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania repro-

			dukcií
3.4.3.	Language /scripts of material	maďarský, latinský, nemecký, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	Písomnosti sú v dobrom fyzickom stave, niektoré však majú jemne poškodené okraje v dôsledku pôvodného nevhodného uloženia v rozmermi nevyhovujúcej archívnej škatuli.	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	MV SR, Štátny archív v Nitre, Keresteš, Peter: Kováč z Malého Cetína (1592) 1687 – 1839 (1884). Inventár. Ivanka pri Nitre 2022, 22 strán.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Nitre so sídlom v Ivanke pri Nitre, Novozámocká 273, 951 12 Ivanka pri Nitre	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Archívny fond nie je v súčasnosti digitalizovaný. Nie sú vyhotovené ani konzervačné kópie.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Archívny fond Dombai z Horných Otrokoviec 1533 – 1688 uložený v Štátnom archíve v Nitre. Vo fonde Kováč z Malého Cetína je zachovaný elench písomností rodu Dombai z roku 1771.	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publikacion note	Bez uvedenia.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note	Bez poznámky.	Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	PhDr. Peter Keresteš, PhD.	Informácia

			o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis bol vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition.	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	18. 10. 2022	Dátum vyhotovenia opisu